

OD SHAKESPEARA DO SEVDAHA FROM SHAKESPEARE TO SEVDAH

SREDIŠČE VAŠIH DOŽIVETIJ
AT THE HEART OF YOUR EXPERIENCE

Ljubljana, 20. 6. – 3. 9. 2023

Ustanoviteljica Festivala Ljubljana je Mestna občina Ljubljana.
The founder of the Ljubljana Festival is the City of Ljubljana.

Mestna občina
Ljubljana

LJUBLJANA
2023

UNESCO
Kulturno dediščina

EUROPEAN
FESTIVALS
ASSOCIATION

EUROPE FOR FESTIVALS
EUROPE FOR FESTIVALS
EUROPE FOR FESTIVALS

ISP

Ljubljana

I FEEL
SLOVENIA

Častni pokrovitelj Ljubljana Festivala 2023 je župan Mestne občine Ljubljana
Zoran Jankovič. / The Honorary Patron of the 2023 Ljubljana Festival is the
Mayor of the City of Ljubljana, Mr Zoran Jankovič.

Sreda, 30. avgust 2023, ob 20.30
Wednesday, 30 August 2023, at 8.30 pm
Križevniška cerkev / Križevniška Church, Križanke

OD SHAKESPEARA DO SEVDAHA FROM SHAKESPEARE TO SEVDAH

IBRICA JUSIĆ, kitara / guitar

Ibrica Jusić (1944) je hrvaški kantavtor, glasbenik prepoznane izraza, legendarni šansonjer, pevec zabavne glasbe in sevdaha ter kitarist bošnjaškega porekla. Že desetletja se v njegove nežne, globoke, na trenutke boleče in srčne ljubezenske pesmi zaljubljuje tako mladi kot stari. Je umetniška duša, mag petih verzov, sanjač in popotnik, je novodobni trubadur.

Ibrica (njegovo pravo ime Ibrahim) izvira iz Bosne in Hercegovine, rojen je v Dubrovniku v revni družini s šestimi brati in sestrami. Ljubezen do glasbe je podedoval po očetu Arifu, ljubiteljskemu harmonikarju, in materi Emini, ki je rada pela. Že kot otrok je pel v zboru, operetah in igral v otroških predstavah. Z odrasčanjem so postali kitara, poezija in petje neločljivi del njegovega življenja. Nekoč je med pouličnim petjem za mimo-idoče na dubrovniških stopnicah pritegnil pozornost skladatelja in dirigenta Petra Gotovca. Odšel je v Zagreb in leta 1968 debital na Zagrebškem festivalu, kjer je s pesmijo *Celuloidni pajac* osvojil prvo mesto. Na istem festivalu je naslednji dve leti slavil zmago s skladbama *Osobenjak* (1969) in *Mačka* (1970). Iz tega časa ostajajo še vedno priljubljene, njegove zimzelene pesmi: *Još uvijek ne znam neke važne stvari*, *Morem plovi dragi moj*, *Nemoj ići*, *Nikolina*, *Abe Maria* in druge. Leta 1976 je na Opatijskem festivalu za pesem *Ljubi san vašu kćer* prejel nagrado občinstva. Zatem odide v Pariz in tam pridobiva mednarodne glasbene izkušnje prav tako se njegov sloves širi po Evropi.

Po nekaj letih bivanja v Parizu se vrne v Dubrovnik, kjer vsako poletje na stopnicah (dubrovniške skaline) prireja tradicionalne polnočne koncerte za svoje zvesto občinstvo v okviru Dubrovniškega poletnega festivala, katerega je postal zaščitni znak. Koncerti na dubrovniških stopnicah so nastali spontano: Ibrica se je za kratek čas usedel na stopnice, da bi si oddahnil in medtem igral kitaro. Mlad par mu je prisluhnil in ga prosil, če bi lahko ponovno odigral kakšno pesem v družbi njenih prijateljev. Od takrat že več kot 50 let igra na stopnicah Dubrovnik, pa tudi na drugih mestih, ki jih obiskuje.

Bil je eden prvih pevcev (kantavtorjev), ki je snemal za Jugoton; leta 1974 je posnel LP ploščo *Ibrica Jusić*, leta 1975 pa je bil med prvimi pevci, ki so imeli solo koncert v novi Dvorani Vatroslava Lisinskega v Zagrebu. Prvi samostojni koncert svoje kariere je imel leta 1976 v beograjskem Domu sindikatov. V naslednjih letih svoje kariere je nastopal v prestižnih dvoranah po svetu, kot so ChinaTheatre v Stockholmu, Carnegie Hall v New Yorku, Sydneyjska operna hiša. Večni popotnik in sanjač Ibrica Jusić je nastopal po vsem svetu, po vsej Hrvaški in nešteto krat po državah nekdanje Jugoslavije, na številnih festivalih, v mnogih gledališčih, v splitskem CNT pa že tri desetletja pripravlja koncerte za valentinovo. V zadnjem času je nastopil tudi na Večerih dalmatinskega šansona v Šibeniku. Med domovinsko vojno je igral v uniformi in s kitaro prečkal vsa bojišča, za kar je bil odlikovan.

Ibrica Jusić rad posega po besedilih znanih domačih pesnikov: Luka Paljetak, Dobriša Cesarić, Miroslav Antić, Šantić, Tin Ujević ter velikanov svetovne literature, kot sta William Shakespeare in Bertold Brecht ter zvezdniškega kantavtorja Leonarda Cohena. Njegov prvi simfonični album *Ibrica* iz leta 1981 je nastal v bogatih mediteranskih priredbah starejšega brata Đela Jusića, ki se je podpisal pod brezčasne pesmi *Shalom Sara*, *U svaki slučaj te volim*, *Na Stradunu* in druge. Leta 1980 se je vrnil v Francijo in v 1985. izdal album v francoskem jeziku *La Vie*. Nato je tri leta preživel na Švedskem, kjer je nastopil med največjimi svetovnimi imeni in leta 1988 izdal album *Hodaju ljudi*. Njegovi naslednji albumi so: *CD-Retrospective* (1994), *Live in ZekaeM* (1998) in *Hazarder - Tribune to Leonard Cohen* (2001). Poklonil se je svoji duhovni in domovini staršev, Bosni in Hercegovini, ter v sodobnih priredbah posnel niz najlepših sevdalink in jih izdal na albumih *Amanet* (2003) in *Amanet 2* (2008).

V svoji dolgi in bogati karieri je sodeloval s številnimi glasbeniki, kot so Đorđe Novković, Zdenko Runjić, Arsen Dedić, Drago Brkić in drugi. Leta 2012 je posnel duet z dubrovniško skupino Atlantida *Lutam pod oblacima*. Za album *Harlekino* iz leta 2015, ki združuje uspešne priredbe znanih zimzelenih pesmi, kot so *Kuća pored mora*, *Molitva za Magdalenu*, *Je Suis malade ...* je prejel nagrado Porin.

Njegovo glasbo označuje preplet francoskega šansona s primesmi italijanske popevke in raznorodnih folk elementov iz glasbe Balkana s posebnim poudarkom na ljudski glasbeni dediščini iz držav nekdanje Jugoslavije. Ustvaril si je prepoznaven in prepričljiv avtorski izraz, za katerega sta značilni poetika in intelekt.

Ima sina Kristijana, ki je pianist in živi v Parizu, in hčerko Emينو, ki je baletka in živi v Švedskem. Zelo pomembno vlogo v njegovem življenju imajo živali, zlasti psi in mačke. Njegovi psi so od vedno tudi del njegovih nastopov, saj ga zvesto čuvajo na odru, ko legendarni pevec prepeva o bolečini ljubezni tisočim svojih oboževalcev.

Sevdalinka (znana tudi kot sevdah) je posebna vrst ljudske glasbe iz Bosne in Hercegovine, tradicionalna oblika, ki je sestavni del bošnjaške kulture, razširjena pa je tudi na območju držav nekdanje Jugoslavije, vključno s Hrvaško, Črno goro, Severno Makedonijo in Srbijo.

Beseda sevdah izhaja iz turške besede sevda in pomeni ljubezen, slednja pa iz arabske besede sawda (črni žolč), s katero so zdravniki nekoč označevali melanholijo, enega od štirih človeških temperamentov (sangvinik, melanholik, kolerik, flegmatik). V osmansko-turški terminologiji ne označuje le črnega žolča, temveč stanje zaljubljenosti, boleče hrepenenje povezano z izgubo ljubezni ali neuslišano ljubeznijo. V tem se tudi približuje perzijskemu pomenu besede. Vse to sestavlja bošnjaški sevdah, ki opisuje hrepenenje po ljubljeni osebi, kraju, času ter je kot občutje obenem izpolnjujoče in boleče. Na Portugalskem je sorodna glasbena vrst fado, ki črpa iz otožnega občutja in mu pravijo saudade, kar je izpeljanka iz besede sevda.

Natančen izvor sevdalinke ni povsem znan, čeprav se ga povezuje s prihodom Osmanov na Balkan v srednjem veku. Večina avtorjev pesmi sevdaha je neznanih, saj so se prenašale ustno iz roda v rod. Prva omemba sevdalinke naj bi bila v *Bolest Muja Carevica*, ki naj bi bila napisana okoli leta 1475. Leta 1574 je v dokumentu zapisano, da je Italijan, ki se je peljal skozi mesto Visoko, slišal »žalostne pesmi, ki so jih peli domačini«, kar ga je spravilo v melanholijo.

Sevdalinko označujejo počasen ali zmeren tempo in izrazita, čustveno nabita melodija. Pesmi so običajno zapletene in se pojejo strastno. Vplive črpa iz orientalskih, evropskih in sefardskih tradicij, zaradi katerih ta vrsta izstopa iz preostale ljudske glasbe z Balkana. Sevdalinke so sprva pele predvsem ženske. Sčasoma so jih pisali in izvajali tudi moški. Tradicionalno so jih peli brez spremeljave, kar pojasnjuje njihove zapletene melodije, ki temeljijo na vokalu. Z razvojem žanra pa slišimo sevdah ob spremljavi različnih glasbil (najbolj avtentično harmonika, viola in druga strunska glasbila).

Sevdah ni samo poezija ali samo pesem, ki je prišla z Vzhoda, ni samo balkanska tradicija. Njena posebnost je v prepletu različnih svetov. Ta žanr živi v dveh svetovih; v svetu izvajalcev, ki so sposobni izraziti harmonije Vzhoda v okviru evropskih tonskih razmerij, in v svetu poetike, ki ohranja specifično južnoslovansko pripovedno tradicijo v srečanjih z vzhodnimi primesmi.

Metka Sulič

.....

*For more than 40 years, the guitarist and singersongwriter **Ibrica Jusić** has been singing on Dubrovnik's legendary rocks and touring the globe, performing at some of the world's most famous concert halls (the Olympia in Paris and Carnegie Hall in New York) and at international festivals (the Montreux Jazz Festival and the Ethno World Festival in Oslo). In Croatia, Jusić is considered to personify the chanson style of singing. Ever since his first album, released in 1968, he has been faithful to French chanson, which he gives a Mediterranean touch, and his compositions have a distinctive personal character. He has had a string of successes in his career and has created a musical legacy that few can boast. Jusić's best known songs include Osobenjak, Još uvijek ne znam neke važne stvari, Cat and Ljubi san vašu 'čer. Ever since he was a child, he has been very attached to nature and animals, especially his dog Simba. He says animals »still manage to resist the alienation and pace of modern life«, and that for him »the dog represents the most sincere and direct contact with nature«.* (**Jan Prepadnik**)

Izdal / Published by: **FESTIVAL LJUBLJANA**, avgust / August 2023
 Zanj / For the Publisher: **DARKO BRLEK**, direktor in umetniški vodja, častni član Evropskega združenja festivalov / General and Artistic Director, Honorary member of the European Festivals Association
 Besedila / Texts: **METKA SULIČ, JAN PREPADNIK**
 Prevod / Translation: **AMIDAS, d. o. o.**
 Oblikovanje / Design: **ART DESIGN, d. o. o.**
ljubljanafestival.si
www.facebook.com/ljubljanafestival
www.instagram.com/festival_ljubljana/
www.youtube.com/user/TheFestivalLjubljana

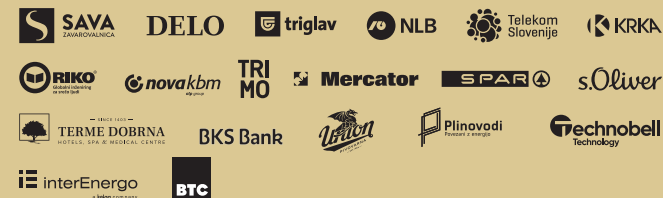
Glavni sponzor / General sponsor:

Sponzorji 71. Ljubljana Festivala / Sponsors of the 71st Ljubljana Festival:

Sponzorji posameznih prireditev / Sponsors of the individual events:

Glavni medijski sponzor / General media sponsor:

Medijski sponzorji / Media sponsors:

Uradna vina / Official wines:

Prijatelji Festivala Ljubljana / Friends of Ljubljana Festival:

Partnerji Ljubljana Festivala / Ljubljana Festival partners:

Uradni prevozniki / Transport partners:

Vstopnice / Tickets: **ljubljanafestival.si**, Eventim, blagajna Križanek, bencinski servisi / Križanke Box Office, gas stations

Več informacij / More information: **ljubljanafestival.si**

Festival Ljubljana si pridržuje pravico do sprememb v programu in prizoriščih. The Ljubljana Festival programme and venues are subject to change.